

Nr 284.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående höjande av andra huvudtitelns ordinarie förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar; given Stockholms slott den 5 mars 1920.

Under återopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels medgiva, att för rannsaking med häktad person å urtima ting eller extra tingssammanträde, vare sig rannsakingen hålles å tingslagets vanliga tingsställe eller å annan tingsstad, må från andra huvudtitelns ordinarie förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar utgå rese- och traktamentsersättning enligt gällande resereglemente såväl till domhavanden som ock till domhavanden åtföljande notarie, därest med anledning av rannsakingens väntade omfattning notaries biträde därvid varit att anse som behöfligt,

dels ock, under förutsättning av bifall härtill, i 1921 års riksstat höja nyssnämnda anslag från dess nuvarande belopp 50,000 kronor med 30,000 kronor till 80,000 kronor.

GUSTAF.

Elkel Löfgren.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 5 mars 1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Löfgren anhöll att få underställa Kungl. Maj:ts prövning frågan angående *höjande av andra huvudtitelns ordinarie förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar*. Härvid anförde föredraganden:

Nu ifrågavarande förslagsanslag är för närvarande i riksstaten uppfört med 50,000 kronor, till vilket belopp anslaget av vissa anledningar, på förslag av Kungl. Maj:t, höjdes av 1919 års lagtima riksdag.

På sätt jag redan antydde vid anmälan den 7 januari 1920 av de frågor, som tillhörde regleringen för år 1921 av riksstatens andra huvudtitel (vid punkt 44), torde anslaget behöva i 1921 års riksstat uppföras till avsevärt högre belopp. Hur stor höjningen bör göras är väsentligen beroende av två särskilda frågor, som jag nu anhåller att få underställa Eders Kungl. Maj:ts prövning, nämligen *dels* spörsmålet om *utsträckt rätt för domhavande till ersättning för resor föranledda av rannsakingar med häktade personer, dels* spörsmålet angående *resekostnads- och traktamentsersättning åt notarie, som biträder domhavande vid extra förrättning*.

Förslag i förstnämnda avseende har uti särskilda till Kungl. Maj:ts ställda skrivelser av den 20 november 1918 och den 18 december samma år framförts av de inom civildepartementet tillkallade sakkunniga för revision av resereglementet.

Ersättning till domhavande för rannsakingarsesor.

I förevarande ämne gäller för närvarande kungl. kungörelsen den 29 september 1863. Enligt denna skall i de fall, då flera härad hava gemensam tingsstad i brottmål, vederbörande domare, som där håller rannsaking med häktad person, äga att av allmänna medel undfå ersättning beräknad efter den väglängd, varmed avståndet från hans hemvist till den gemensamma tingsstaden överstiger det till häradets eller tingslagets vanliga tingsställe. Denna bestämmelse har i praxis tolkats så, att för rannsaking å dylik gemensam tingsstad skall utgå resekostnads- men däremot icke traktamentsersättning.

Kungl. kungörelsen den 29 sept. 1863.

Från åtskilliga häradshövdingars sida hava till skilda myndigheter gjorts framställningar om rätt för domhavande till ersättning för resor föranledda av rannsakingar med häktade personer. Över en dylik till riksdagens justitieombudsman gjord framställning har styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar den 17 mars 1918 avgivit yttrande. I nämnda yttrande anför styrelsen bland annat:

Styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar.

Styrelsen kunde icke finna annat, än att under nuvarande förhållanden en framställning i frågan hade fog för sig. I detta avseende vore förhållandena i rikets domsagor synnerligen olikartade. Åtskilliga häradshövdingar, och icke så få, vore boende å den plats, där rannsakingarna skola hållas, andra häradshövdingar i de domsagor, som hava gemensam tingsstad i brottmål, finge från sin bostad företaga resor till tingsstaden, i vilket fall ersättning tillkomme dem enligt de i kungl. kungörelsen den 29 september 1863 stadgade grunder, och slutligen finge häradshövdingarna i de domsagor, som icke hava gemensam tingsstad i brottmål, utan ersättning resa till rannsakingar å de vanliga tingsställena. Särskilt för sist nämnda häradshövdingar, av vilka flertalet förvaltade vidsträckt domsagor i Norrland, stege resekostnaden rätt ofta till avsevärda belopp. Visserligen torde vid den för mer än 40 år sedan för häradshövdingarna gjorda löneroglering, då tjänstgöringspenningar och för åtskilliga domsagor även förvaltningskostnadsbidrag fastställdes, avseende fästats å häradshövdingarnas utgifter för tjänsteresor, men de vid lönerogleringen gällande pris hade sedan länge väsentligt stegrats och dyrtiden under senaste åren hade vållat än större stegring. Styrelsen funne det därför önskvärt att justitieombudsmannen vidtog åtgärd därhän, att den väckta frågan efter vederbörlig utredning vunno en skälig och billig lösning.

De inom civildepartementet tillkallade sakkunniga för revision av resereglementet, vilka berett bland annat häradshövdingarna i rikets domsagor tillfälle att framlägga sina önskemål i förevarande ämne, hava huvudsakligen anfört följande:

Sakkunniga för revision av gällande resereglemente.

De sakkunniga kunde i likhet med styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar icke finna annat än att en framställning om rätt för domhavandena till ersättning för rannsaktionsresor hade fog för sig. Särskilt den åberopade omständigheten, att i förevarande hänseende förhållandena i olika domsagor vore synnerligen olukartade, i det att somliga häradshövdingar icke vore betungade med några som helst resekostnader för rannsakingar medan andra finge vidkännas avsevärda utgifter därför, syntes tala för en ändring av nu gällande bestämmelse i ämnet. Det torde nämligen icke vara med rättvisa och billighet förenligt, att sålunda en del häradshövdingar i och för domarämbetets utövning drabbades av avsevärda utgifter, från vilka häradshövdingar i andra domsagor vore alldeles fria. Därtill komme, att de sålunda med resekostnader betungade domhavandena till stor del utgjordes av häradshövdingar i ekonomiskt sett mindre givande domsagor i Norrland. Uti ifrågavarande domsagor vore avståndet från domarens hemvist till tingsstaden ofta så betydande, att resekostnaden för honom bleve högst avsevärd.

Vid meddelande av nya bestämmelser i ämnet syntes det rättvist, att domhavandena av allmänna medel tillerkändes resekostnadsersättning i alla de fall, då resa företoges för rannsaking med häktad utom de ordinarie tingssammanträdena, vare sig rannsakingen hölles å en för flera tingslag gemensam tingsstad eller å respektive tingslags ordinarie tingsställe. Därav följde, att reseersättning borde i bådadera fallen utgå för hela den tillryggalagda vägen. För de domhavande, som med Kungl. Maj:ts tillstånd vore bosatta utom sin domsaga, borde dylik ersättning dock självfallet utgå allenast för den väglängd, som fölle inom domsagans gränser.

Vid den för över 40 år sedan för häradshövdingarna fastställda lönereglering torde visserligen, på sätt ovannämnda förenings styrelse framhållit, vid bestämmande av tjänstgöringspenningar och — beträffande en del domsagor — tillika förvaltningsbidrag avseende hava fästats å häradshövdingarnas utgifter för tjänsteresor, men med hänsyn till de ändrade förhållanden, som numera rådde, torde berörda omständighet nu rimligen icke lägga hinder i vägen för en rättvis och skälig reglering av denna ersättningsfråga. Penningvärdets fall, de sedan 1870-talet i väl alla hänseenden väsentligt stegrade priserna samt den i stort sett väsentligt försämrade ställning, domarkåren — alldeles oavsett rådande kristidsförhållanden — i ekonomiskt hänseende numera intoge, torde fullt motivera, att ersättning uti ifrågakomna hänseende tillerkändes domarna. Vid frågans bedömande torde den synpunkten icke lämnas å sido, att en fullt oberoende ekonomisk ställning för domarkåren vore ett synnerligen viktigt och till och med oeftergivligt önskemål. Såsom bidragande att trygga domarkårens ekonomiska oberoende torde den föreslagna reformen jämväl vara ur rättsvärdens intresse önskvärd.

De sakkunniga hade till behandling förehaft frågan om utsträckt rätt till dagtraktamente för extra förrättningar i statens ärenden beträffande tjänstemän, som enligt särskilda författningar för närvarande icke åtnjote traktamentsersättning för sådana förrättningar. Den tjänstemannakår, som därvid i främsta rummet kommit i betraktande hade varit landsfiskalerna. Sålunda hade de sakkunniga avlåtit särskild framställning därom, att med ändring av gällande bestämmelser, landsfiskalerna måtte tillerkännas traktamentsersättning för de av deras polisverksamhet föranledda resor. I motsats till vad som enligt Kungl. kungörelsen den 31 december 1908 gällt beträffande kronofogdarna, hade Kungl. Maj:t genom kungörelse den 14 december 1917 förordnat, att landsfogde må för tjänsteresor åtnjuta dagtraktamente

under såväl resa som därmed sammanhängande förrättning, därest Kungl. Maj:ts befallningshavande funne resan hava varit av omständigheterna påkallad. Likaledes hade Kungl. Maj:t genom kungörelse den 25 oktober 1918 föreskrivit, att landsfiskal, som förordnats att i häradsskrivares ställe förrätta mantalsskrivning, skall vara berättigad att för uppdragets fullgörande åtnjuta dagtraktamente, även om resa för uppdraget icke företagits. Såsom icke berättigade till dagtraktamente för extra förrättningar kvarstode i huvudsak endast ecklesiastika ämbets- och tjänstemän, då de i egenskap av tillförordnade ombud närvore vid förrättningar, som anginge ecklesiastika boställshemmans och lägenheters rätt, samt häradsskrivare för resor till och från markegångsnämnds sammanträden.

Enligt kungörelsen den 17 september 1851 och nådiga brevet den 23 mars 1877 vore landsfiskaler och nämndemän berättigade till såväl resekostnads- som traktamentsersättning av statsmedel för inställelser vid rannsaking å en för flera härad gemensam tingsstad i brottmål under förutsättning, beträffande landsfiskal, att den gemensamma tingsstaden vore belägen utom hans distrikt, samt beträffande nämndeman, att gärningen, varom rannsakades, blivit begången inom annat härad eller tingslag än det, till vilket nämndemannen hör.

Vid ovan angivna förhållanden funne de sakkunniga det befogat, att jämväl traktamentsersättning tillerkändes domhavande för resor, föranledda av rannsaking med häktad person å urtima ting eller extra tingsammansammanträde. Dylig rannsaking vore sådan extra förrättning, som omförmåles i 1 och 3 §§ i gällande resereglemente, och därest bestämmelserna i detta skulle lända till efterrättelse, skulle domhavandena för ifrågavarande resor åtnjuta dagtraktamente. Det syntes de sakkunniga icke föreligga tillräckligt vägande skäl att beträffande dessa tjänsteresor stadga undantag från de allmänna bestämmelserna i resereglementet. Särskilt med hänsyn till domarkärens till följd av ökade förvaltningsutgifter m. m. i ekonomiskt hänseende väsentligt försämrade ställning och till den numera rådande svårigheten för domarna att er-hålla vikarier eller biträden syntes det nu mer än förut befogat, att domhavandena komme i åtnjutande av dagtraktamente för resor, föranledda av rannsakingar. Då domhavande under resa för dylig extra förrättning nödgades vidkännas utgifter för sitt uppehälle, torde det i och för sig vara med rätt och billighet överensstämmande, att traktamente till täckande av sådana utgifter utginge. Huruvida rannsakingen hölles å det vanliga tingsstället eller å tingsstad utom tingslaget eller domsagan, syntes de sakkunniga därvidlag vara utan betydelse. Däremot borde i enlighet med stadgandet i 20 § i resereglementet traktamente ej åtnjutas för hållande av rannsaking å domarens bostadsort.

I 9 § av lagen den 7 maj 1918 om särskilda tingsammansammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden vore stadgat, att domare för inställelse vid sammansammanträde, som avsåges i nämnda lag, åtnjöte resekostnadsersättning enligt resereglementet, men ej dagtraktamente. Berörda stadgande borde emellertid enligt de sakkunnigas mening ej anses prejudicerande vid prövning av nu föreliggande ersättningsfråga. Det vore nämligen att märka, att de tingsammansammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden, som avsåges i omförmälda lag, icke kunde anses som extra förrättningar, varom förmålades i resereglementet. Med hänsyn till bestämmelserna i samma lag och i kungörelsen den 25 oktober 1918 angående tingsammansammanträden med tremansnämnd måste hållandet av ifrågavarande, å bestämda tider utsatta sammansammanträden utan minsta tvivel anses såsom ordinarie förrättning

för domaren. Det föreläge ock den skillnaden, att sådana sammanträden i regel skulle hållas å vederbörande tingslags vanliga tingsställe; endast beträffande 5 domsagor skulle de hållas å annan ort, i fråga om 3 av dessa domsagor emellertid å domarens bostadsort, varför i sistnämnda fall resa icke av sammanträdena föranleddes. Den domaren enligt åberopade lag tillerkända rätten till resekostnadsersättning torde vara att anse såsom en särskild förmån, som med hänsyn till den ökade arbetsbördan och av andra anledningar tillerkänts domaren för ifrågavarande icke extra förrättning. Berörda stadgande torde således sakna betydelse för bedömande av nu föreliggande fråga.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställde de sakkunniga, att Kungl. Maj:t måtte taga i överbägande att, med upphävande av kungörelsen den 29 september 1863, meddela bestämmelser *dels* rörande resekostnadsersättning åt domhavande för resor föranledda av rannsaking med häktad person, *dels* rörande traktamentsersättning åt domhavande för resor, föranledda av rannsaking med häktad person å urtima ting eller extra tingsammansäde, vare sig rannsakingen hålles å respektive tingslags vanliga tingsställe eller å en för flera tingslag gemensam tingsstad, ävensom för förrättandet av sådan rannsaking i de fall, då förrättningsdag med hänsyn till förefintliga kommunikationsmöjligheter icke kunde till någon del användas till resa.

Över omförmälda framställning från de inom civildepartementet tillkallade sakkunniga hava utlåtanden avgivits dels av statskontoret samt dels av de sakkunniga, som varit tillkallade att inom justitiedepartementet biträda vid verkställande av utredning angående en partiell löneförbättring för häradshövdingarna jämte vissa andra i samband därmed stående frågor.

Stats-
kontoret.

Statskontoret har i sitt utlåtande anförd:

Visserligen torde, såsom förut i ärendet framhållits, enligt den för häradshövdingarna gällande lönebeglering vid bestämmande av tjänstgöringspenningar och — beträffande en del domsagor — förvaltningsbidrag hänsyn hava tagits till häradshövdingarnas utgifter för tjänsteresor; och på grund härav skulle ju kunna synas, som om ifrågavarande rannsaktionsresor icke borde likställas med vanliga extra förrättningar i statens ärenden. Med hänsyn emellertid till de ändrade förhållanden, som även i nu ifrågavarande avseende inträtt, sedan nämnda lönebeglering för mer än 40 år sedan fastställdes, och på de skäl i övrigt, som i förevarande underdåniga skrivelser anförts, ansåge även statskontoret ändrade bestämmelser rörande domhavandes rätt till resekostnads- och traktamentsersättning vid rannsaktionsresor vara av billighet påkallade; och syntes föreliggande förslag kunna i huvudsak lämnas utan erinran. Då det likväl icke syntes lämpligt, att ersättning såsom för extra förrättning skulle utgå, där med hänsyn till avståndet mellan domhavandes bostad och rannsaktionsstället resekostnad icke skäligen behövt förekomma eller där på grund

av den jämförelsevis korta tid, förrättningen tagit i anspråk, kostnad för uppehälle utom hemmet icke skäligen behövt utgivas, syntes det böra tagas i övervägande, huruvida icke i likhet med vad som i andra snarlika fall gällde, exempelvis enligt nådiga kungörelsen den 28 augusti 1917 angående resekostnads- och traktamentsersättning åt befattningshavare vid skogsstaten och statens skogsskolor, vissa inskränkande bestämmelser vore på sin plats även i fråga om domhavandes ersättning för rannsaktionsresor; och skulle därvid kunna ifrågasättas, att resekostnadsersättning finge utgå endast, då väglängden mellan bostaden och förrättningsstället överstege tre kilometer, samt att traktamentsersättning, som borde få åtnjutas endast i fall, där reseersättning åtnjöttes, skulle utgå med fullt belopp enligt resereglementet, då resa och förrättning tillsammans räckt minst 12 timmar eller förrättningsmannen nödgats anlita nattkvarter utom bostadsorten, men eljest med hälften av det i resereglementet för en resdag stadgade belopp, med iakttagande att vid rannsaktionsresa, för vilken fullt traktamente finge utgå, dylikt traktamente skulle beräknas endast för den tid, varunder förrättningsmannen varit frånvarande från bostadsorten, sålunda att frånvaro, som räckt högst 24 timmar, räknat från tiden för resans anträ-dande, ersattes med ett traktamente, frånvaro, som räckt mer än 24 timmar men högst 48 timmar, med två traktamenten och så vidare.

Slutligen ville statskontoret fästa uppmärksamheten därå, att förenämnda nådiga kungörelse den 29 september 1863 gällde ersättning förutom till domare jämväl åt målsägare i de fall, då flera härad hade gemensam tingsstad i brottmål. vadan kungörelsen torde böra upphävas endast beträffande däri meddelade bestämmelser om ersättning till domhavande.

De inom justitiedepartementet tillkallade sakkunniga hava yttrat:

*Häradshöv-
dingavlö-
ningssakkun-
niga.*

De sakkunniga ansåge handlingarna i ärendet till fullo ådagalägga, att ifråga-varande framställningar vore synnerligen befogade. Särskilt finge de sakkunniga fästa uppmärksamheten därå, att de föreslagna bestämmelserna skulle i någon mån avhjälpa det missförhållande, att i de särskilda domsagorna förvaltningskostnaderna verkade helt olika betungande. I ett flertal mindre inkomstgivande domsagor, särskilt i Norrland, hade sålunda häradshövdingarna att för ifrågakomna resor vid-kännas betydande kostnader, till vilka motsvarighet icke förekomme i andra domsagor. Såsom en oegentlighet måste ock anses, att i en och samma domsaga häradshövdingens behållna inkomst vore i aysevärd mån underkastad växlingar, beroende på en så tillfällig faktor som rannsakingarnas mer eller mindre täta förekomst.

Då, enligt vad de sakkunniga inhämtat, den pågående revisionen av resereglementet torde inom den närmaste tiden bliva avslutad samt de bestämmelser, som vid utfärdande av nytt sådant reglemente komme att meddelas bland annat beträffande villkoren för ersättningens åtnjutande och omfånget av densamma, givetvis borde gälla jämväl de nu föreslagna stadgandena beträffande rannsaktionsresor, torde det icke vara nödigt att, såsom statskontoret ifrågasatt, meddela särskilda inskränkande föreskrifter rörande rätten till ersättning för dylika resor.

De sakkunniga för revision av resereglementet hava vidare uti en till Kungl. Maj:tt avlåten framställning av den 28 februari 1920 väckt förslag om resekostnads- och traktamentsersättning åt notarie, som biträder domhavande vid extra förrättning.

*Ersättning
till protokoll-
förare för
resa förän-
ledd av extra
förrättning.*

I berörda framställning hava de sakkunniga till en början omförmålt, hurusom åtskilliga häradshövdingar hemställt därom, att notarie, vilken vid syn, ägodelningsrättssammanträde, rannsakning eller annan extra förrättning såsom protokollförare medföljde domhavande måtte berättigas till resekostnads- och traktamentsersättning enligt resereglementet. Efter att hava redogjort för åtskilliga sådana av vissa häradshövdingar gjorda framställningar hava de sakkunniga vidare anfört huvudsakligen följande:

Vad från häradshövdingarnas sida i denna del påyrkats vore enligt de sakkunnigas mening i huvudsak befogat. Notarierna i domsagorna hade tidigare varit att anse närmast såsom privata biträden åt vederbörande häradshövding och hade i varje fall icke uppburet någon avlöning av staten. Genom domsagostadgan hade emellertid skett en genomgripande förändring härvidlag. Förste notarie och vikarie för honom förordnades sålunda numera av hovrätt samt åtnjöte lagbestämt arvode, delvis utgående av statsmedel. Frånsett detta måste det emellertid med hänsyn till den i ekonomiskt avseende väsentligt förändrade ställning, som häradshövdingarna främst till följd av penningvärdets fall numera intoge, anses med rätt och billighet överensstämmande, att å domsagas kansli anställd notarie, vilken domhavande funne nödigt medtaga såsom protokollförare vid extra förrättning, därför tillerkändes ersättning enligt resereglementet. I fråga om förste notarie syntes det tämligen själfvallet, att denne såsom andra statstjänstemän berättigades till ersättning enligt resereglementet för extra förrättningar, vid vilka han tjänstgjorde, och att härvidlag skilja mellan förste och andre notarie syntes icke vara av förhållandena påkallat. De extra förrättningar, som därvid komme i fråga, vore närmast rannsakningar med häktad person, vilka icke hölles vid allmänna sammanträden under lagtima ting, syneförrättningar av olika slag och ägodelningrättssammanträden. Dit borde emellertid vidare hänföras de mera sällan förekommande urtima tingssammanträden, som omförmäldes i 4 kap. 2 och 3 §§ rättegångsbalken, 7 och 73 §§ i konkurslagen, 7 § i lagen den 1 juli 1898 om boskillnad, 11 § i kungl. förordningen den 4 mars 1862 om tioårig preskription med mera och 20 § i kungl. förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom, ävensom sammanträden med ägoskillnadsrätt enligt 22 och 23 §§ i kungl. stadgan den 30 maj 1873 om avvittning med mera. Emellertid borde ersättning icke utgå i andra fall, än då det för förrättningens behöriga fortgång funnes nödigt, att notarie tjänstgjorde såsom protokollförare vid förrättningen. I de fall, då domhavande läte notarie för egen information medfölja till sådan förrättning, varom nu vore fråga, utan att detta för förrättningens behöriga hållande kunde anses erforderligt, borde ersättning till notarien däremot icke utgå, utan bleve resekostnaden i sådana fall vederbörandes ensak. Beträffande formen för ersättningens utgående hade ifrågasatts, att vederbörande häradshövding skulle tillerkännas gottgörelse motsvarande utgifterna för notaries resekostnad och uppehälle. En sådan anordning syntes emellertid blott föranleda omgång och onödigtvis inveckla saken. Enklast torde vara att låta notarie för dylik extra förrättning hos vederbörande länsstyrelse uppbära ersättning efter resereglementet enligt räkning, som skulle vara av den vid förrättningen tjänstgörande domhavanden attesterad. För att ersättning skulle utanordnas borde dom-

havandens attestering tillika innehålla betygande att notariens närvaro såsom protokollförare vid förrättningen varit behöflig. I många fall skulle ersättning, varom nu vore fråga, icke utgå av statsmedel utan gäldas av enskild sökande eller part. Endast i fråga om rannsakingar med häktad, som hölles å urtima eller extra tingsammansammanträde, torde kostnaderna för ifrågakomna ersättning komma att drabba statsverket. Bestämmelse om ersättning åt protokollförare vid extra förrättning hade icke sin plats i resereglementet, utan borde bestämmelse i ämnet inrymmas i särskild författning. Då ersättning, varom nu vore fråga, skulle utgå av statsmedel, borde ersättningen rekvideras hos och utbetalas av vederbörande länsstyrelse, som borde tillse, att ingiven reseräkning vore behörigen attesterad av den domhavande, som hållit ifrågakomna extra förrättning. Ersättningen borde i dessa fall utgå av samma anslag, av vilket ersättning avsåges skola utgå till domare för resor, föranledda av rannsakingar med häktad person. Då notarie vore hänförd till fjärde klassen i nu gällande resereglemente, borde tydligen ersättningen utgå enligt denna klass i reglementet.

På grund av vad sålunda anförts hemställde de sakkunniga, att å domsagas kansli anställd notarie måtte berättigas att såsom protokollförare vid rannsaking med häktad person å urtima eller extra tingsammansammanträde samt vid syn, ägodelingsrättssammansammanträde eller annan extra förrättning, som icke hölles å allmänt sammansammanträde under lagtima ting, åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning enligt fjärde klassen i gällande resereglemente, dock endast i de fall, då behov av särskild protokollförare vid förrättningen förelegat, samt att berörda ersättning i de fall, då densamma skulle utgå av statsmedel, skulle rekvideras hos vederbörande länsstyrelse samt av densamma utbetalas efter granskning och godkännande av företedd räkning, vilken skulle vara attesterad av den domhavande, som hållit ifrågakomna förrättning, med angivande tillika, att det varit behöfligt att tillgå särskild protokollförare vid förrättningen.

Omförmälda inom justitiedepartementet tillkallade sakkunniga hava *Departements-*numera avlämnat betänkande i de frågor, som de haft att upptaga till *chefen.* behandling, och nämnda betänkande har, i vad detsamma avser löneförbättring åt häradshövdingarna, i huvudsak lagts till grund för den proposition, som Kungl. Maj:t denna dag beslutat därutinnan avlåta till riksdagen. Vid de i betänkandet gjorda beräkningarna angående inkomster och förvaltningsutgifter i domsagorna har emellertid icke tagits någon hänsyn till utgifter för resor föranledda av rannsakingar med häktade personer. De sakkunniga hava nämligen utgått från att gottgörelse för dylika utgifter komme att beredas häradshövdingarna.

Då med ifrågavarande löneförbättring avses att tillförsäkra häradshövdingarna en med hänsyn till arbetsbördan i de särskilda domsagorna

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 1 saml. 240 häft. (Nr 284.) 2

skälig inkomst, vilken i varje fall icke borde understiga ett visst minimibelopp, måste det ur denna synpunkt vara önskvärt, att häradshövdingarna befrias från kostnaderna för rannsakningsresor, vilka kostnader på grund av rannsakingarnas växlande antal tydligen undandraga sig varje tillförlitlig beräkning. De för närvarande gällande bestämmelserna angående domhavandes rätt till ersättning för rannsakningsresor och de särskilda därutinnan stadgade inskränkningarna synas icke vara överensstämmande med rättvisa och billighet. Ett starkt skäl för beviljande av full ersättning för rannsakningsresor föreligger uti den i ärendet påpekade omständigheten, att sådana resekostnader drabba häradshövdingar i olika domsagor synnerligen ojämnt, i det att en del häradshövdingar, nämligen de som äro bosatta å den ort, där rannsakingar med häktade i domsagan hållas, äro alldeles fria från dylika kostnader, under det att andra häradshövdingar kunna vara hårt betungade därav, vartill kommer att kostnader för dylika resor till jämförelsevis betydande belopp drabba just häradshövdingarna i åtskilliga ekonomiskt mindre fördelaktiga domsagor, företrädesvis i Norrland. På grund av den under sista tiden inträdda avsevärda stegringen av resekostnader har i förut nämnda proposition föreslagits, att häradshövdingarna i vissa domsagor skola få sig tillerkända till beloppet bestämda bidrag till täckande av kostnaderna för andra resor till ting eller tingssammanträden än rannsakningsresor. Med hänsyn till den nyss påpekade växlingen i rannsakningsresornas antal synes det icke lämpligen böra ifrågakomma att lämna dylika fixa bidrag till täckande av därmed förenade kostnader. Fastmera synes det riktiga vara att, där för rannsaking med häktad person resa måste företagas, resekostnads- och traktamentsersättning medgivas för berörda förrättning i enlighet med vad i allmänhet gäller beträffande extra förrättningar i statens ärenden. Jag anser mig följaktligen böra förorda bifall till de av förenämnda inom civildepartementet tillkallade sakkunniga gjorda framställningarna om rätt för domhavande till ersättning för resor föranledda av rannsakingar med häktade personer. Enligt min mening föreligger icke skäl att vid beviljande av nu ifrågavarande rätt till ersättning meddela särskilda inskränkande bestämmelser därutinnan utöver vad i det allmänna rese-reglementet är eller kan varda förordnat. Det är nämligen att märka, att nämnda sakkunniga i det av dem framlagda förslaget till nytt rese-reglemente i de av statskontoret angivna hänseendena föreslagit vissa inskränkande bestämmelser för befattningshavare i allmänhet, vilka bestämmelser emellertid äro av annat innehåll än de av statskontoret ifrågasatta. Det kan icke vara lämpligt att genom meddelande av så-

lunda avvikande bestämmelser föregripa prövningen av föreliggande förslag till nytt resereglemente. Vad statskontoret i denna del anfört kan jag sålunda icke biträda.

I huvudsak samma skäl, som åberopats i fråga om domhavandes rätt till ersättning för resor föranledda av rannsakingar med häktade personer, tala även för att ersättning bör tillkomma notarie, som vid dylika förrättningar åtföljer domhavande såsom biträde. Om man nämligen utgår från, att domhavanden icke bör vidkännas kostnaderna för sin inställelse vid rannsakingen, bör det ej heller ifrågasättas, att han skall bestrida sådana kostnader för det biträde, som kan åtfölja honom. Och de avlöningsförmåner, som tillkomma i domsagorna anställda notari-er, äro, även om de fastställas till de belopp, som av Kungl. Maj:t i annan denna dag beslutad proposition föreslagits, uppenbarligen icke av sådan storlek, att det kan påfordras, att notarierna skola själva vidkännas de kostnader, om vilka nu är fråga. Skälen för att ersättning bör tillkomma notarie i nu berörda fall äro emellertid av vidsträcktare giltighet och böra, såsom de sakkunniga för revision av resereglementet anse, föranleda till att i allmänhet resekostnads- och traktamentsersättning skall utgå till notarie, som åtföljer domhavande vid extra förrättning, för vilken domhavanden själv äger uppbära dylik gottgörelse. Givetvis bör emellertid ersättning icke utgå till notarie i sådana fall, då det icke skäligen varit att antaga, att biträde av notarie vid förrättningen skulle bliva erforderligt. Annan anordning torde dock icke kunna ifrågasättas, än att det skall ankomma på domhavanden att medtaga notarie, då han anser dennes biträde behöfligt. För vinnande av en mera effektiv garanti för att ersättning icke skall komma att drabba staten eller vederbörande parter till följd av att notari-er onödigtvis medtagas till extra förrättningar, synes emellertid lämpligen böra meddelas föreskrift att, därest notarie skall äga uppbära sådan ersättning, i protokollet över ifrågavarande förrättning skall hava antecknats, att i anledning av förrättningens väntade omfattning notarie anmodats medfölja vid densamma. Mot vad de sakkunniga i övrigt anfört beträffande notaries rätt till ersättning samt sättet för ersättningens utbetalande synes mig icke något vara att erinra. Då ersättning, som skall utgå av statsmedel, rekvireras hos länsstyrelsen, torde emellertid vid rekvisitionen böra fogas transumt av protokollet över den åsyftade förrättningen, utvisande att däri gjorts sådan anteckning, som nyss angivits. Därest i enlighet med vad jag nu förordat rätt till resekostnads- och traktamentsersättning tillerkännes notarie, vilken såsom protokollförare

biträder vid extra förrättning, torde det böra ankomma på Kungl. Maj:t att i ämnet meddela de närmare föreskrifter, som må anses erforderliga.

Den domhavande enligt förutnämnda kungörelse den 29 september 1863 tillkommande ersättning utgår från andra huvudtitelns förslagsanslag till domare, vittnen och parter. I händelse av bifall till de av mig nu förordade förslagen torde emellertid böra bestämmas, att all ersättning för rannsaktionsresor såväl till domhavande som till honom åtföljande notarie skall, såsom fallet är med den resekostnadsersättning, som tillkommer domhavande för inställelse vid sammanträde med tremansnämnd, bestridas från andra huvudtitelns förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar.

Den höjning av detta anslag, som härav skulle motiveras, torde kunna anslås till 30,000 kronor.

Under åberopande av vad jag sålunda anført tillåter jag mig hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att för rannsaking med häktad person å urtima ting eller extra tingsammansträde, vare sig rannsakingen hålles å tingslagets vanliga tingsställe eller å annan tingsstad, må från andra huvudtitelns ordinarie förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar utgå rese- och traktamentsersättning enligt gällande resereglemente såväl till domhavanden som ock till domhavanden åtföljande notarie, därest med anledning av rannsakingens väntade omfattning notaries biträde därvid varit att anse som behöfligt,

dels ock, under förutsättning av bifall härtill, i 1921 års riksstat höja nyssnämnda anslag från dess nuvarande belopp 50,000 kronor med 30,000 kronor till 80,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga medlemmar biträdda hemställan fann Hans Maj:t Konungen gott lämna bifall; och skulle proposition i ämnet av den lydelse bilaga . . . vid detta protokoll utvisar avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Gösta Stenlund.